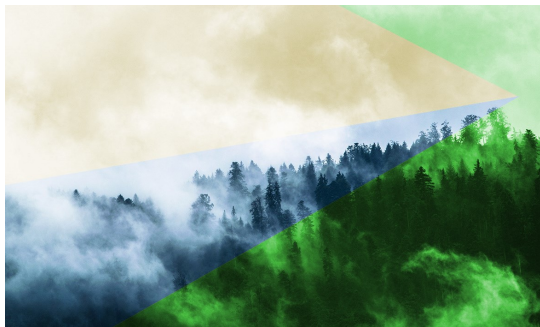

O novel·la o pedra

LIBRES NARRATIVA / 10 MARÇ, 2020

Es tractes amb la realitat que el gènere narratiu ha de pagar com a peatge inherent a la seva naturalesa el fan volar, massa sovint, arran de terra. Per això, quan un novel·lista o un contista s'enlairen per damunt de la mitjana, cal celebrar-ho. Buscant l'impossible, han reeixit a trobar la paraula que encara no havia estat escrita; a fressar espais verges de petjada literària, i en definitiva, a relatar experiències que no havien tingut, encara, ningú que les contés. Mentrestant, al dessorat d'aquestes fites isolades, hi fa la viu-viu un gruix de prosa que, sota l'aparença de menja inèdita, ens atrofia el paladar i ens fa empassar l'ensèsima represa dels temes de sempre, l'etern personatge ja conegut d'altres peripècies o els *dejà vu* argumentals que s'amaguen al dessorat d'uns quants lluentons. Com en aquelles desfilades de models que, sempre les mateixes, fan l'entra-i-surt per la passarella amb canvis infinits de vestuari. És partint d'aquesta premissa que cal reconèixer la marcada singularitat de *Lítica*, el nou lliurament novel·lístic de Lucia Pietrelli.

Lítica conta la relació entre dues germanes: la petita, veu narrativa, i la gran, presència narrada. Resseguiu el retorn de la germana gran al poble, espai fantasmagòric amarat d'un perfum atàvic de faula, en què natura i civilització es confonen (el poble no té nom; l'heura d'un «bosc immens que roba l'alè i talla els passos» [p.11] envaeix l'habitació de les germanes). Coneixem les seves relacions amb diversos personatges masculins, des de Gael fins al Noi de Marès, passant per Enric. I per damunt de tot, penetrem en el misteri de la seva ment. Immersa dins un món que ja no sent com a propi, la germana gran inicia un camí d'aïllament: abandona les classes de dibuix, defuig les relacions socials i es refugia en la lectura (per bé que «la literatura sempre li havia semblat un infantó deixat a mitges en el recorregut entre un avortament i una incubadora», p. 36). El procés té un punt d'inflexió en la descoberta d'una estàtua de marès al turó del bosc, i en les conseqüències derivades del vincle sentimental que hi estableix. És ella qui dona nom a l'estàtua i li confereix, com Pigmalió a Galatea, l'existència simbòlica. Hostil com és a la vida humana, desitja el Noi de Marès molt més que el seu xicot, Gael. Si amb aquest la complicitat és impossible, amb el Noi la connexió és intensa: «una costura de plaer li regalimà lentament cuixes avall demanant a crits que la fes seva» (p. 35).

La relació entre les germanes és plena d'ambigüitats. El que sembla d'inici cega admiració de la narradora es va revelant com una enveja destructiva, fins a un punt de no retorn que les arrossega de forma irremissible: «Així, a poc a poc, es va obrir l'esclerxa que, com un forat negre, ens va engolir a totes dues, perquè això passa en les millors famílies, això passa entre la boira dels millors pobles» (p. 46). Les seccions centrals de la novel·la ens fan testimonis d'aquesta mútua dependència conflictiva que anul·la tota possibilitat d'una relació equilibrada. Les dues noies viuen el drama de necessitar-se tot i saber-se excoents, perquè és només amb relació a Ella que la germana petita pot forjar-se una personalitat diferenciada. Justifica la seva existència en l'Altra, s'hi projecta, hi creix, s'hi fon. El sol li descobreix «la culpa de no saber existir sense Ella» (p. 97-98). I la suplanta. El coit brutal amb Gael, l'experiència corporal extrema, certifica la substitució i tanca la història: «T'assembles a la teva germana» (p. 104), sentenciarà el noi. És així que podem llegir *Lítica* com el procés traumàtic de formació d'una identitat. Un procés empeltat de destrucció, que relliga constantment la vida i la mort «com dues bessones siameses» (p. 32): tot just després d'haver enterrat la padrina, la germana fa l'amor amb Gael al cementiri.

La proposta literària de Pietrelli, si més no en el vessant narratiu, té en la idea de fragment un dels trets formals característics. *Cadenes* (2015) es construïa a partir de l'acumulació de veus a l'entorn d'un caràcter, el d'Andrea, que els donava sentit. A *Lítica* la fragmentació està més ben acoblada amb el contingut, com a reflex de la manera que la germana petita veu i entén (o li sembla que entén) el seu món immediat. L'estructura mateixa de l'obra, en què es trenen capítols formats per seccions numerades amb d'altres que són monòlegs breus, i en què es barregen retalls de diverses veus narratives, posa a prova la solidesa del gènere novel·lístic en explorar els límits de la tensió entre unitat i fragment. Fins i tot en el pla expressiu percebem una abruptesa disgregadora de la linealitat convencional. La radicalitat de l'escriptura de Pietrelli, que només sap anar endins i fer forat, basa bona part de la seva eficàcia en la frase curta, tallant, arestosa.

Tot plegat, doncs, ens empeny a prescindir dels elements valoratius tradicionals associats al gènere. És absurd determinar la versemblança de l'argument, la credibilitat dels personatges, la vivesa dels espais o l'encaix dins una estructura convencional. *Lítica* es mou, ras i curt, en el terreny de les veritats artístiques, en el qual la paraula senyoreja sense rival. La novel·la no vol constituir-se en una imatge de la realitat, sinó en un objecte

autònom que funciona amb lleis pròpies gairebé autoreferencials (i d'aquí potser la presència, força recurrent a l'obra, de miralls). L'ambient d'irrealitat que se'n desprèn, l'estranyament constant, acosten la història a alguns referents il·lustrats: les creacions de mons fantàstics a la manera de *Alicia* de Lewis Carroll, la rondallística europea, la mitologia clàssica i, sobretot, l'univers rodoredià.

L'alusió a l'escriptora de Sant Gervasi no és, aquí, gratuïta. A hores d'ara ja és un tòpic esmentar el tòpic que tota autora catalana escriu a l'ombra de Rodoreda. Però hi ha maneres i maneres d'abeurar-se en les fonts de la tradició, i Pietrelli ha begut del raig menys canònic. I no pensem en detalls epidèrmics com l'atracció de la germana «per les llegendes plenes de metamorfosis» (p. 16) —tema rodoredià per excel·lència a partir de *La meva Cristina i altres contes*—, o com l'ambient enrart del poble que recorda poderosament el de *La mort i la primavera*. Pensem, per exemple, en el fet que la concepció global de *Lítica* és ben propera a l'experiència al·lucinada d'Adrià Guinart a *Quanta, quanta guerra...*, però sobretot a *Viatges i flors*, hipotext explícit (des de les citacions que enclouen la novel·la en un marc referencial inequívoc, fins als títols del primer i últim capítol, «Flors» i «Viatges»). Així com a *Viatges i flors* el sentit viatger del protagonista és el fil conductor que cohesionava les diverses seccions del recull i en permet una lectura unitària, a l'obra de Pietrelli trobem una veu narrativa que relliga la història i, d'alguna manera, neutralitza la tendència disgregadora dels capítols.

Davant la profunditat de les capes de significació —gairebé diríem que allegòrica— que l'obra vol posar en joc (i que nosaltres només podem deixar suggerides), el lector es pot sentir aclaparat. A *Lítica* es polaritzen dues sensacions difícils d'harmonitzar. En un extrem, la forta singularitat del text demostra que Lucia Pietrelli confia en la creació artística com a vivència introspectiva que permet mirar endins d'un mateix. En l'altre, l'afany de narrar aquesta experiència fa palès que l'autora hi veu la possibilitat de compartir una intimitat en la qual algú pugui reconèixer-s'hi. Creiem fermament en l'exploració de vies creatives que, sense renunciar a la potència creadora de la pròpia individualitat, no deixin anar la mà d'aquells que, en la lectura, volen trobar-se a ells mateixos i no pas sentir-se bandejats. Però no estem segurs que aquest complex equilibri s'hagi assolit. Tot i la personalitat que revela i la valentia d'assumir riscos, *Lítica* resulta fallit en la fixació definitiva, probablement perquè no es pot ser totes dues coses alhora. O ésser humà o estàtua de marès. O novel·la o pedra.

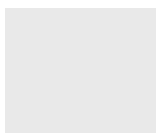
ETIQUETES: [LUCIA PIETRELLI](#) [MALLS DEBRES](#) [MERCÈ RODOREDÀ](#) [NARRATIVA CATALANA](#)

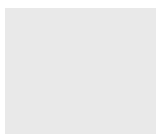
ANTONI ISARCH | ÚLTIMES PUBLICACIONS

Antoni Isarch (Barcelona, 1978). Doctor en Filologia Catalana per la UAB. Professor de literatura a l'ensenyament secundari i a la UOC. Ha publicat diversos estudis i ressenyes sobre la narrativa produïda a Catalunya en els anys vint i trenta, així com sobre la novel·lística catalana contemporània.

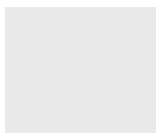
Articles relacionats

Blasfèmia o com il·luminar les tenebres

Màximes iteratives

Pedrolo, l'elefant contagiós (II)

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hol@lalectora.cat

[Política de privacitat](#)
[Copyleft](#)

